

Az Ékszipressz Információja-k minden egyes sorozata továbbra is évente 48-szor jelenik meg.

Egyébként a fentiekben ismertetett kiadvány áttekinthető fejezetekben ad részletes felvilágosítást az összes VINITI-kiadvány részletes tárgyközeiről, felosztásáról, a megjelenő mutatókról, az előfizetés módjairól és az árakról. Továbbra is figyelemreméltó törekvés, hogy az egyéni előfizetők számára az összes kiadványoknál 25-50 %-os előfizetési árkedvezményt biztosítanak, míg a vállalatok és intézmények a magasabb alapárat fizetik. További könnyítés az előfizetések tekintetében, hogy bármely hónapban lehet előfizetni, és akár 1-3-6 hónapra vagy egy teljes évre - tetszés szerint - egyszerre veszik fel az egész Szovjetunió területén a Szojuzpeccat² fiókjai az előfizetéseket.

V.P.

— 0 —
— 0 —

F O L Y Ó I R A T S Z E M L E

001.815:002.513.3

Belső kutatási és műszaki riportok gépi indexe. - /A Machine-Based Index to Internal Research and Engineering Reports/ - JAHODA, G. SCHOENGOLD, M.D. - DEVLIN, T.J. - Journal of Chemical Documentation, 1.k. 1.sz. 1961.jan.²/91-96.p. T: ONK

Egy kőolajipari vállalat elhatározta, hogy saját kutatási jelentéseinek és műszaki beszámolóinak dokumentációs nyilvántartását és visszakeresését IBM lyukkártyagépekkel végezteti. Megvizsgálták a jelentések felhasználására irányuló igényeket, és koordinált-index szerkesztése mellett döntöttek. Az indexelés elemei: elsődleges és másodlagos descriptorok, descriptor-kapcsolók és rendeltetés mutatók. Az elsődleges descriptorok a dokumentumok témáit kifejező szavak, mondat-szerű szerkezetek. Mintegy 400 elsődleges descriptor gyűjtöttek össze az ásványolajfinomítás tárgyköréből. A másodlagos descriptorok specifikus karakterizánsok, az elsődleges descriptorokkal adott megjelölés finomítására. A rendeltetés-mutatók azt jelölik, hogy valamely vegyi anyag minő szerepet játszik egy vegyületben. A descriptor-kapcsolók a descriptorok közötti viszonyt kifejezők. Az elsődleges de-

² A Journal of Chemical Documentation 1961. évi jelöléssel csak 1962. kötetben jelent meg.

scriptorok számára 441 jelhelyes zónát határoltak el a kártyán, melynek az 1-es és 7-ik sorok, valamint a 7-ik és 69-ik oszlopok a határai. E jelmezőben minden descriptornak megvan a saját jelhelye /direkt kódolás/. E zóna alatti 8-ik és 9-ik sorok a rendeltetés-mutatók, felette 0-ás, 11-es és 12-es sorok pedig a descriptorok kapcsolók jelmezői. Ezekben is direkt-kódolás van. A másodlagos descriptorok felvételére a 70-79 oszlopok és a 0-9 sorok 100 jelhelyes zónája szolgál, amelybe az egyes descriptorokat 4-4 jelhely lyukasztásával szuperpozíciós eljárással jelölik.- A kártyagyűjteményt IBM 101 statisztikai géppel szelektálják.

O.G.

001.892:5/6

A tájékoztatás szintetikus formái: a "fejlődés-jelentések" és "téma-tanulmányok". - /Synthetische Formen der Information Fortschrittsberichte und Thematische Studien/ - KOBLITZ, J. - Dokumentation, 9.k. 4.sz. 1962.aug. 97-105.p.

Az eddigi meghatározásokon túlmenően ma "fejlődés-jelentés"-en /Fortschrittsbericht/ azt a harmadfoku dokumentumot értjük, amely a hozzáférhető információk alapján egy bizonyos szakprobléma fejlődési szakaszai és iránya elemzésének eredményeit tárja fel.

- a/ Ha csak az eddigi fejlődést írjuk le, ilyen áttekintés kidolgozása bár szaktudást igénylő, de csak reprodukáló, leíró tevékenység.
- b/ Ha azonban fenti munkát még kibővítjük a fejlődés jövő irányának kikövetkeztetésével, ez már alkotó tevékenységnek tekinthető, és eredménye primér dokumentum lesz.
- c/ Ha még tovább menve le akarjuk vonni a végkövetkeztetést a hazai fejlődés irányára - amihez fentiekén kívül még a hazai viszonyok külön elemzése is szükséges -, ez már a tájékoztatás legmagasabb foka, és teljes mértékben primér dokumentumnak tekinthető.

Az a/ esetben megfelelő a "fejlődés-jelentés" elnevezés, a b/ és c/ esetben már a "téma-tanulmány" kifejezés használata a célszerű. Mindkettő az "irodalom-tanulmányok" gyűjtő fogalom alá vett különböző összeállítások legfelsőbb foka.

A szakembernek ma már arra sincs ideje, hogy a számára már összeállított irodalmat vagy akár csak a dokumentációs anyagot átnézzé, és kiértékelje. A dokumentáció és tájékoztatás jelenlegi formája legfeljebb még 10 évig lesz kielégítő. A fenti irodalomtanulmányok

jelentősége ennek megfelelően tehát egyre nő.

Az irodalom-tanulmány lehet meghatározott periódusoktól vagy az új anyag beérkezésétől függően folyamatos vagy adott kívánságra egy-szeri összeállítás.

Felhasználási területe egyaránt lehet a kutatás, tervezés és végrehajtás, a fejlesztés és kivitelezés.

Dzs.

002.002.52

Dokumentumok automatikus keresése és megtalálása. - /Das automatische Suchen und Finden von Dokumenten/ - KNIGGE, H.J. - Dokumentation, Fachbibliothek, Werkbücherei, 1962. 4.sz. 119-128.p.

Az 1962. évi Hannoveri Ipari Vásár új technikai berendezései a dokumentációnak azt a racionális törekvését tükrözik, hogy egyesít-sék a dokumentációs adatoknak /kartonoknak/ és maguknak a dokumentu-moknak a keresését és megtalálását. Ezt a célt szolgálják a követke-ző újdonságok:

1. A kartonok és a mikrofilm egyesítése.

A dokumentációs adatokat tartalmazó kartonokat kis mikrofilm-ab-lakkal ellátva hozzák forgalomba, ahova beilleszthető az eredeti do-kumentum mikrofilmje.

2. Lyukkártya mikrofilmmel.

A kézi válogatás céljára készülő lyukkártyákat is mikrofilm el-helyezésére szolgáló külön résszel hozzák forgalomba.

3. Gépi válogatás céljára szolgáló lyukkártyák mikrofilmmel.

A gépi válogatás céljára szolgáló alábbi lyukkártyákat hozták forgalomba mikrofilm tartóval:

- a/ A Brause and Co. mikrofilm ablakkal ellátott Hollerith kár-tyái.
- b/ A Minnesota Mining and Manufacturing Co. "Filmsort" karton-jai.
- c/ A Zimmermann and Co. "Microseal" kartonjai.

A kártyákba helyezett mikrofilmeket különböző áttetsző műanyag-fóliákkal védik. A mikrofilmmel kiegészített lyukkártyák válogatásá-ra és automatikus másolására, ill. nagyítására /vagy leolvasására/ a cégek különböző berendezéseket hoztak forgalomba.

4. Az automatizálás következő módszere, amikor magát a filmet látják el olyan jelekkel vagy jelzetekkel, amely lehetővé teszi a gépi válogatást.

- a/ Ennek a törekvésnek megvalósult formája a francia Filmorex, amelynél a 35 x 60 mm film két részre oszlik: a szöveges részre és a fehér-fekete kockákra oszló jelmezőre. A válogatáshoz használt ún. "Viso Selector" percenként 600 ilyen filmlapot olvas le, és a megfelelő jelzetekeet tartalmazó filmeket különválasztja. Ezek szövegrésze a beépített leolvasó-készüléken tanulmányozható vagy foto-nagyítás formájában másolható.
- b/ Az USA-ban alkalmazott "Rapidselector" hasonlóan kódolt 700 méteres filmtekercsekkel dolgozik. Egy-egy filmtekercsen 70 000 dokumentum mikro-szövege található, amiből a gép fotocellái percenként 100 métert átvizsgálva válogatják ki a keresett kockákat.
- c/ Legújabban Samain olyan "Photolisting" automatát szerkesztett, amely óránként 3000 kiválasztott Filmorex lap szövegéről szabadszemmel olvasható nagyított "listát" készít.

B.S.

002.004.14

Jelentés az IFIP 1962. évi kongresszusáról és kiállításáról. -
/Bericht über den "IFIP-Congress 62" und die "IFIP-Interdata 1962"/ -
UHLEIN, E. - Nachrichten für Dokumentation, 13.k. 3.sz. 1962.szept.
166-173.p.

Az International Federation for Information Processing /IFIP= Nemzetközi Szövetség az Információ Feldolgozására/ 20 ország érdekelt egyesületeit tömörítő szervezet. 1962.augusztus 27 és szeptember 3 között rendezte meg kongresszusát Münchenben. A kongresszuson 2800 szakember vett részt a világ minden tájáról. 23 teljes ülésen 109 előadás hangzott el az alábbi 9 tárgykörben:

1. Információ-feldolgozás a gazdasági életben.
2. Információ-feldolgozás a tudományos életben.
3. Időbeni információ-feldolgozás.
4. Információ tárolás és a tárolt információ visszanyerése.
5. Nyelvi analízis és gépi fordítás.

6. Digitális információ-átvitel.

7. Határterületek - mint az automaták elmélete, a gépek oktatása és gépi felfogás.
8. Az információ feldolgozás logikai és műszaki alapjainak fejlődése.
9. Az információ-feldolgozás főiskolai oktatása.

Az előadók sorában több szovjet és csehszlovák szakember is szerepelt.

Az IFIP kongresszusával egyidejűleg /augusztus 26 és szeptember 2 között/ nagyszabású kiállítást is rendeztek, melyen a legmodernebb amerikai, angol, nyugat-német és francia elektronikus adatfeldolgozó gépeket mutatták be a résztvevőknek.

B.S.

002.004.14:338.45

Tájékoztatás ipari nagyüzemekben. - /Information in industrialen Grossbetrieb/ - WIEDERMANN, E. - Nachrichten für Dokumentation, 13.k. 3.sz. 1962.szept. 147-149.p.

72 nagy amerikai iparvállalat megkérdezett vezetőinek 96 százaléka kijelentette, hogy a vállalatban belüli tájékoztatásnak közvetlen hatása van a termelésre.

Bár a szervezeti felépítés kétségkívül kihat a vállalatok ügyintézésére is /nagyobb üzemekben bonyolultabbá teszi az ún. "szolgáltatási út"-at/, ennek nem szabad a tájékoztatást befolyásolnia. A tájékoztatás útjának a lehető legrövidebbnek kell lennie, hiszen célja az, hogy az érdekeltekből gyors reagálást váltson ki. Minden közbeiktatott formális szerv vagy személy ezt csak késlelteti. Ezt úgy lehetne kifejezni, hogy tájékoztatáshoz mindenkinek joga van, de utalványozáshoz nem.

A tájékoztatásnál még mindig a legfontosabb a személyes szóbeli közlés. A tájékoztatást nem a tájékoztatók, hanem az érdekeltek nyelven kell megadni. Ezen túlmenően a szélesebb körnek szánt tájékoztatás továbbításának állandóan új és új utakat kell keresni, igénybe véve a közvetítésre alkalmas eszközök mindegyikét.

B.S.

002.513.5/100//047.1/

Bövid beszámoló a különböző országok automata dokumentációjáról.
/Kurzbericht über die automatische Dokumentation in verschiedenen Ländern/ - MEYER-UHLENFELD, K.H. - Nachrichten für Dokumentation, 13.k. 1.sz. 1962. 36-39.p.

A Német Dokumentációs Társaság "Automatizálás a dokumentációban" elnevezésű munkabizottsága ülésén elhangzott referátumokból készült beszámoló ismerteti a dokumentáció és a fordítás automatizálásának helyzetét az USA-ban, a Szovjetunióban, Japánban és Európában.

Az USA-ban 1961-ben 6,5 millió dollár értékű számítógépek álltak a dokumentáció szolgálatában. Számítások szerint 1965-ben 35, 1969-ben pedig már 110 millió dollárt fordítanak erre a célra. De a számítógépek mellett a különféle lyukkártyák is egyre erősebb mértékben terjednek el. A National Bureau of Standards műanyag optikai lyukkártyáira 18 000 dokumentum számát lehet bejelölni. A dokumentáció automatizálására irányuló munkát jellemzi, hogy pl. egy vegyipari konszern kutatási költségvetésének 9 százalékát fordítja dokumentációs kísérletekre és munkákra. Nagymértékben terjednek a különféle lyukszalaggal dolgozó automata és félautomata berendezések is.

A Szovjetunióban elektronikus berendezéseket állítottak a dokumentáció szolgálatába. A fejlődés a filmek alkalmazásának irányában halad, hogy a dokumentum illy módon azonnal szolgáltatható legyen. Különbös gonddal foglalkoznak a gépi fordítás kérdéseivel is. Ezen a téren egy grammatikai és szintaktikai azonosságokon alapuló közbeiktatott gépi nyelv kialakításával és számítóberendezések alkalmazásával kísérleteznek.

Egyéb példák is bizonyítják, hogy az automata-dokumentáció ma már valóság és szükségszerűség.

A dokumentáció automatizálásához tartozó gépi visszakeresés gyakorlati megvalósulása az amerikai és nyugat-német szabadalmi kutatásban már bevált.

B.S.

017:681.142

Periodikák nyilvántartása adatfeldolgozó gép segítségével. -
/Tidskriftsförteckning på datamaskin/ - PERSSON, PER-ERIK, TELL,
BJÖRN - Tidskrift för Dokumentation, 17.k. 6.sz. 1961. 69-74.p.

Az utóbbi években több közlemény látott napvilágot adatfeldolgo-

zó gépek könyvtári munkaterületen való alkalmazásáról. Ugyancsak ezzel a problémával foglalkozott a "Nordiska Vetenskapliga Bibliotekarie-Förbundet" által 1961 november 13 és 15. között rendezett konferencia is. A konferencián való részvétel keretében beszámoltak az AB Atomenergi /svéd Atomenergiail Társaság/ könyvtárában az adatfeldolgozó géppel végzett eddigi könyvtári munkák terén szerzett tapasztalatokról.

Az AB Atomenergi könyvtárában a folyóiratok nyilvántartását, rendezését, feldolgozását a FERRANTI MERCURY adatfeldolgozó gép segítségével végzik. A folyóiratszámokat binér-számrendszerben megadott azonossági számmal látják el, és így a gép olyan munkafolyamatokat képes elvégezni, amelyek azelőtt nagyon időrablók voltak. A gépi feldolgozást a következő feladatok ellátására, megoldására létesítették:

- a/ svéd szabványok szerint szerkesztett központi periodika-katalógus megteremtése;
- b/ előfizetés alapján speciális szervezeti egységek számára periodikajegyzék készítése;
- c/ havonként megjelenő jegyzék azokról a folyóiratokról, amelyeket meg kell ujtani. További célkitűzés az újraindítás elkerülése is. Lehet használni lyukkártyát vagy lyukszalagot. A jelrendszer kiterjed az egész állományra, a dátumok megujtására, az előfizetési árakra, az ellátó vállalatokra stb.

D.E.

019.954:021.64:65.012.6

A szakterületek és tájékoztatási eszközök összehangolása a tudományos és műszaki információk kiadásánál. - /Die Koordinierung der Fachgebiete und Informationsmittel bei der Herausgabe wissenschaftlicher und technischer Informationen/ - HERRMANN, P. - Dokumentation, 9.k. 3.sz. 1962.jun. 65-73.p.

Az 1958. évi washingtoni konferencián az információk kategóriákat nagyjából 3 területre osztották:

1. Gyorstájékoztató. Szélesebb területet ölel fel, a határterületeket is érinti. Átfutási ideje 6 hónapnál több nem lehet.
2. Céltárolásos tájékoztató meghatározott kutatócsoportok és részleg adott problémáinak megoldására. Átfutási ideje 2-3 hét.
3. Retrospektív tájékoztató - irodalomkutatás eredménye, szóbeli vagy írásbeli felvilágosítás az adatok kritikai értékelésével.

A dokumentáció minősége a referátum-készítés módjától függ. A leíró annotációt csak kivételes esetben használjuk, még a gyorsinformációnál is minimális terjedelemben a legtöbb mondanivalót adjuk.

A legnagyobb amerikai, szovjet és német dokumentációs intézmények átfogó referáló lapjai mellett a tájékoztatás meggyorsítására minden koordinálás nélkül jelennek meg ugyanannak az anyagnak gyorsinformációi. Ugyanakkor akadnak már példák egy-egy szakterület jól szervezett együttműködésére is.

Az összehangolást igen sok tényező befolyásolja, ezért ellenzői is akadnak. Össze nem hangolt dokumentálásból eredő dupla munkák azonban nemcsak idő- és pénzpazarlást jelentenek, hanem a felhasználóknak is károsak.

A centralizálásnak /Szovjetunió/ és a decentralizálásnak /NDK/ a legkülönbözőbb fokait ismerjük. A decentralizálás előnyei a dokumentáció, a kutatás és az üzem szoros együttműködéséből fakadnak, hátránya a nagyobb átfedési lehetőség, a határterületek elhanyagolása és a gépesítési lehetőségek teljes hiánya. Ezeket figyelembe véve a legjobb megoldás egy-egy nagyobb szakterület együttműködése. Nehézséget a szakterületek elhatárolása különösen az alapvető természettudományoknál, és az automatizálás, mérés- és szabályozástechnika, izotóp felhasználás, munkavédelem stb. esetében okoz. Egy országban vagy egy nyelvterületen a tájékoztatási segédeszközöknek a fenti szakterületek szerinti összehangolása feltétele a nemzetközi összehangolásnak is.

Dzs.

025.135:681.142-523.8

Kutatási jelentések indexének visszakeresése Bendix G-15D elektronikus számítógéppel. - /Report Index Searching on the Bendix G-15D Computer/ - GRANDINE, J.D. - STARR, E.M. - PUTSCHER, R.E. - Journal of Chemical Documentation, 1.k. 2.sz. 1961. júl. 79-83.p. T:OMK

A Bendix G-15D elektronikus digitális számítógépnek tájékoztatási célokra való igénybevételére eljárást dolgoztak ki. Egy nagy műszál-üzem saját kutatási jelentéseinek 14 000 darabból álló gyűjteményéhez alkalmazzák gépi visszakereséshez. Korábban kétsoros peremlyukasztású kártyákat használtak e célra, de ezek kezelése a gyűjtemény növekedtével mind nehezebbé vált. Az elektronikus számítógép mágneses szalagjára vannak reáíva a dokumentációs adatok. A szalag egyes blokkjai a dokumentumok azonosságai szíglájával vannak megjelölve, s a blokkok tartalmazzák a tárgy kódokat, amelyeknek száma százig terjedhet. Egyetlen kereső művelet során a gép maximálisan 16 kérdést tud megválaszolni. A kérdéseket átkódolva Flexiwriter írógépen lyukszalagra írják, és így juttatják be a számítógépbe, mely azok nyo-

mán vizsgálja át a mágneses szalagon tárolt dokumentációs anyagot. A teljes gyűjtemény anyagának átvizsgálása három órát igényel. Szükség esetén a gép beállítható arra, hogy pl. egész éjszaka emberi közreműködés nélkül automatikusan végezzen ismételt szelektáló meneteket, amelyek mindegyike 16-16 kérdésre tud választ szolgáltatni. A cikk ismerteti a visszakeresési eljárás elvi menetét s az eddigi üzemeltetés teljesítmény és költség adatait.

O.G.

05:025.6

A folyóiratkörzés - az üzemi tájékoztató szolgálat része. -
 /Der Zeitschriftenumlauf - ein Bestandteil der Informationsarbeit für den Produktionsbetrieb/ - GRÖSSLER, J. - Dokumentation, 9.k. 4.sz. 1962.aug. 113-116.p.

Az üzemi tájékoztató szolgálatnak fontos feladata a szakfolyóiratok folyamatos és rendszeres rendelkezésre bocsátása. A legcélszerűbb az év végén a vállalatvezetéssel közösen eldönteni, hogy a következő évben kik kapják kézhez a lapokat. A körzés egyenesen vagy csillagosan történhet. Az egyenes körzés nem célszerű, miután ott az olvasók egymásnak adják tovább a lapokat és így annak holléte, folyamatos továbbjuttatása nehezen ellenőrizhető, az elveszés lehetősége nagyobb. A csillagos körzésnél a lap először az ún. értékelőhöz kerül, aki kijelöli a referálandó cikkeket. Innen kb. 2 nap alatt jut vissza a dokumentációs részleghez, ahol a kijelölt cikkeket azonnal referálják, szakozzák, és az elkészült kartonokat kiküldik. Ez után következik az üzemi körzés. Az üzem nagyságától függően felelőst kell kijelölni, aki a folyóiratokat kiadja az osztályán vagy csoportjánál dolgozó egyik munkatársnak, aki azt neki juttatja vissza. A felelős adja ki a következő olvasónak, akitől megint csak 6-hozzá kerül vissza a lap. Az átvételt és a kiadást egy állandó kísérelő jegyzéken, egyszerű aláírással igazolják.

Dzs.

06.055.004.1

A tudományos kongresszusokról szóló közlemények, beszámolók tartalma, szerepe és értéke. - /Le contenu, le rôle et la valeur des communications et comptes rendus de congrès scientifiques/ - Fédération Internationale de Documentation, Union des Associations Internationales Conseil International des Unions Scientifiques. - Bulletin de l'Unesco, 16.k. 3.sz. 1962. máj.-jun. 121-134.p.

A cikkben 3 dokumentum csoportot különböztetnek meg, aszerint, hogy azok a kongresszus előtt, alatt vagy után kerültek kiadásra.

Számos társulat, tudományos társaság a kongresszus megnyitása előtt kiadja, és szétosztja a kongresszus résztvevői között a közlemények szövegét. A szöveget a szerzőnek a konferencia hivatalos nyelveinek egyikén kell benyújtania. Amennyiben a szerző ezen a nyelven nem ír, ő köteles gondoskodni közleményének lefordításáról, a közleményen ez esetben fel kell tüntetni: "lefordítva". A kongresszus előtt megjelent és szétosztott közlemények tagadhatatlanul ideális megoldást jelentenek, mert a vitára lényegesen több idő jut. Hátrány lehet azonban az, hogy esetleg jóval a kongresszus előtt kerülnek szétosztásra, és újabb események következhetnek be a két időpont, a tanulmány megjelenése és megvitatása között. Amennyiben a kongresszus résztvevői a kongresszus előtt nem kapták kézhez az anyagot, lényeges, hogy időben megkapják legalább a határozati javaslatot, az ülés hivatalos nyelvén. A határozat végleges szövegét pedig ajánlatos közvetlenül a kongresszus után közreadni.

Amennyiben a közlemények nem kerültek teljes egészében közreadásra a kongresszus előtt, vagy esetleg csak sokszorosított formában jelentek meg, kíváncsok, hogy a teljes szöveggel, rövid idővel a kongresszus után, kerüljenek kiadásra. A közleményeket kizárólag kivonatos formában közreadni nem ajánlatos. Elképzelhető anyagi okokból átidalható megoldás is; egyes közleményeket teljes szöveggel, egyesekeket pedig kivonatosan közölni. Példá azonban, hogy ez önkényességre vezethet.

Felvetődött az a kérdés is, hogy a kongresszusi közlemények, tudományos és műszaki szimpoziumok milyen arányban jelennek meg index nélkül? Egy vizsgálat során megállapítást nyert, hogy a fizika, kémia és műszaki tudományok területén megjelent közlemények 60 %-ának esetében, míg a biológiai tudományok vonalán megjelent közleményeknél 53%-ban hiányzik a tárgymutató. A cikk továbbiakban részletesen ír még a kongresszusi kiadványok szétosztásáról, terjesztéséről és értékéről.

S.Z.-né

06.055:025.2

Tudományos kongresszusok közleményeinek és beszámolóinak megszerzése. - /Accessibilité des communications et des comptes rendus de congrès scientifiques/ - Fédération Internationale de Documentation, Union des Associations Internationales Conseil International des Unions Scientifique. - Bulletin de l'Unesco, 16.k. 4.sz. 1962. jul.-aug. 177-189.p.

Szerző többek között 2 naptárt /calendrier/ emel ki cikkében: a

L'UAI /Union des Assoc.Intern./ és a Library of Congress -ét, amelyek rendszeresen közlik a kongresszusok időpontját. Ezeket tanulmányozva a könyvtárosok és dokumentációs szervezetek közvetlen kapcsolatba léphetnek a kongresszusok szervezőivel az őket érdeklő kiadványok megszerzése ügyében. A könyvtárakat általában a kongresszus után megjelent kötetek érdeklik, kivéve azokat a ritka eseteket, amikor a kongresszus előtt is eladásra kerültek a közlemények kötetei.

Kongresszusi közlemények címlapjának szabványosítása

A kongresszusi közlemények címe minden esetben azonos kell, hogy legyen a kongresszus címével, és nem változhat egyik ülésről a másikra. Amennyiben mégis címváltozás történne, a címfelvétel megkönnyítése érdekében utalni kell az előbbi kongresszusra. A periodikák általános terminológiájának megfelelően: Bericht, Comptes-Rendus, Joint Report, Proceedings, Proces-Verbeaux, Report, Rapport, Rendiconto, Sitzungsbericht tekintendő a kongresszusokról szóló beszámolóknak, és ezeket az ISO/TC46 megvizsgálta rövidítései szabványosítása szempontjából a londoni 1960. júniusi ülésen.

A cikk néhány szempontot közöl a kongresszusi beszámolókat katalogizálására vonatkozóan, bár a kongresszusi anyag címfelvételezésének tárgyalására nem került sor a FIAB 1961 októberében Párizsban tartott ülésén. Összefoglalóul a cikk megállapítja, hogy a kongresszusi tanulmányok annak érdekében, hogy a kutatók és mindazok számára, akik a kongresszuson résztvenni nem tudtak, hasznosak legyenek, szükséges, hogy kiadásra kerüljenek /szerzői kivonattal ellátva/ lehetőleg még a kongresszus előtt, a nem közreadott közlemények pedig kérésre bármikor megszereshetők legyenek.

Kíváncsok, hogy a kongresszusi közleményeket közvetlenül a kongresszus után, de legkésőbb 1 éven belül kiadják, és megjelenésük után kerüljenek rögtön a Nemzetközi Bibliográfiai Intézet titkárságára.

Tervbe vették, hogy a varsói Centralny Institut Informacji Naukowo-Technicznej i Ekonomicznej megalakítja a tudományos kongresszusok és ezek közleményeinek dokumentációs és információs központját. Ez a központ minden kongresszusi közleményről őrizne egy eredeti példányt, vagy esetleg ennek hiányában másolatot. Szerepét ki lehet tjesztetni a nemzeti kongresszusokra.

S.2.-né

5+62/69/091/002

A természettudomány- és technikátörténet dokumentációja. - /Zur Dokumentation der Geschichte der Technik und Naturwissenschaften/ - KRAH, W., SCHMÄDICKE, J. - Dokumentation, 9.k. 3.sz. 1962. jun. 87-89.p.

1961 augusztusában megkezdtek Drezdában a technikatörténeti tájékoztató-szolgálat kiépítését. Az eddigi tapasztalatok alapján már megmutatkozott ennek a területnek néhány speciális nehézsége.

Itt olyan nagyfoku specializálás, mint a természettudományban és a technikában, általában nem fizetődnek ki. A felhasználók igényeinek állandósága és szabatosága is sokkal csekélyebb.

Ugyanaz a tárgy, találmány vagy személy a legkülönbözőbb - gazdasági, tudományos vagy világnézeti - szempontokból vizsgálható. Rendszerint kevesebb itt az új tény is. A dokumentálandó gondolatok kiválasztása éppen ezért nehéz, és ezeket a referátum nem is tudja hűségeesen visszaadni. Ugyanezek a nehézségek érezhetők az ETO számok kiválasztásánál is, gyakran be kell érni az általános 5 vagy 62/69 számokkal. A kétféle pontos vagy alosztályos megoldásokat szintén a szempontok sokfélesége teszi bonyolulttá. Ugyancsak felmerül az évszázadok során a természettudományok fogalmaiban történt változások problémája is.

A technika és a természettudományok terén kisebb és speciálisabb szókincsénél fogva a dokumentálás sokkal egyszerűbb feladat. Érdemes lenne a társadalomtudományok terén is megfelelő rövidítések kidolgozása és egy szűkebb távirati stílus alkalmazása.

Dzs.

608.3:002

Egységes módszerek alkalmazása szabadalmi leírások dokumentálásánál. - /Die Anwendung einer einheitlichen Methodik bei der Dokumentation von Patentschriften/ - GÖTZE, R. - Dokumentation, 9.k. 4.sz. 1962.aug. 105-108.p.

A dokumentációban felhasznált folyóiratcikkek és szabadalmi leírások számaránya még mindig nem kielégítő.

	1959	1960
referált folyóiratcikkek	171 758	192 010
referált szabadalmi leírások	46 161	65 864

Pedig a szabadalmi leírások különösen értékesek, mert mindig újat és konkrétumokat tartalmaznak. Ha egyes szakterületek kisebb dokumentációs részlegei foglalkoznak is szabadalmakkal, ez a részmegoldás ha dicséretes is, nem kielégítő. Ezt az anyagot az eddiginél átfogóbban kell dokumentálni. Ehhez viszont a dokumentálandó szabadalmak kiválogatásának, tartalmuk elemzésének és osztályozásának egységes módszerére van szükség.

Ha az idegen nyelvű szabadalmi leírások beszerzése és feltárása több nehézséget is okoz, e feladat elvégzése gazdaságos volta miatt elsőrendűen fontos. Egyéb megoldás híján legalább a sulyponti iparágak anyagának a gazdasági tervekhez igazodó feldolgozására kell törekedni.

A dokumentálásnál az elemző módszer a célravezető, amely a találmány műszaki felépítését logikai sorrendben, tömör formában tárja fel. Az első igénypont kimásolása nem dokumentációs munka, a jogi szempontból; nehézkesen fogalmazott szöveg műszaki tájékoztatás céljaira nem alkalmas.

Szakozásra az ETO-t kell használni az eredeti és a német osztály- és csoportszám feltüntetésével. De egy, a német szabadalmi osztályozó rendszer szerint rendezett anyag is hasznos lehet.

Az egyéb adatokat egységesen kell megadni. Az igénypontok számának felsorolása nem szükséges. Egységesíteni kell a kibocsátó ország rövidítését. Ha az mindig 2 betűből áll, az a gépi visszakeresést is megkönnyíti.

A szabadalmi leírások dokumentálásának egyik előfeltétele ennek a munkának az egyes dokumentációs központok közötti koordinálása. A munka megkezdésére a Dokumentációs Intézet és a Találmányi- és Szabadalmi Hivatal adhatna jó példát.

Dzs.

651.838.4:686.846

IBM-kártyás indexelési rendszer irodalmi utalások nyilvántartására. - /An IBM Card Indexing System for Literature References/ - BONHAM, R.A. - MOMANY, F.A. - DRUELINGER, M.L. - Journal of Chemical Documentation, 1.k. 2.sz. 1961.jul. 76-77.p.

Molekulaszerkezetekre és a kapcsolódó problémákra vonatkozó folyóiratcikkek nyilvántartása Hollerith-kártyákon és IBM gépekkel. A rendszer érdekessége, hogy az adatokat közvetlenül olvasható formában - a szokásos IBM-rendszerű numerikus és alfabetikus jelölésmóddal - vizsgálhatók a kártyákra, tehát azok a kártyákból gépi uton kiirhatók és így szakirodalmi jegyzékek állíthatók elő. A következő adatok kerülnek a kártyára: a folyóirat címének szíglája, a vonatkozó kötet száma, a kezdő oldalszám, a megjelenés éve, a szerzők neveinek kezdőbetűi, a molekulaszerkezettel kapcsolatos vonatkozások betű- és számkódja, a tárgyalt vegyületek empirikus formulája. A molekulaszerkezet problematikájának szakcsoportosítását, valamint a vegyületek empirikus képleteit ismert szakmunkák nyomán veszik. Eddig mintegy 4000 cikket dolgoztak fel. A kártyákat irólyukasztógépen készítik,

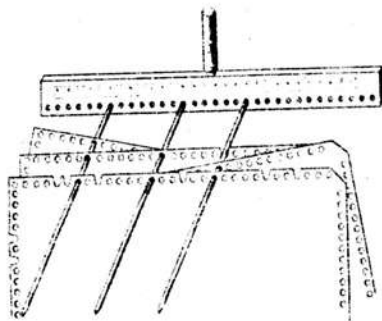
mely a beléjük lyukasztott adatokat a kártya felső peremére feliratozza, úgy hogy azok közvetlenül is leolvashatók. Az így elkészített kártyákról a kártyamásológéppel másodpéldányokat készíttetnek, hogy az intézmény összes érdekelt laboratóriumát elláthassák információ anyaggal. A másolatokon a helyi kívánalmak kielégítése céljából adatátcsoportosítást is végre tudnak hajtani. A kártyagyűjtemény válogatására IBM szortergépet használnak.

O.G.

651.838.4:686.846

Egyszerű szelektáló berendezés peremlyukasztású kártyákhoz. - /A simple multi-sorter for separating edge-punched cards/ - HALMANN, M. Journal of Chemical Documentation, 1.k. 2.sz. 1961.jul. 78 p.

Az egysoros peremlyukasztású kártyák szabad kézből történő válogatását általában egy tűvel szokták végezni. A két-tűs művelet már bizonyos ügyességet kíván. A szimultán több tűvel való válogatáshoz pedig már szelektáló berendezés szükséges. Különösen akkor, ha a gyűjtemény terjedelme meghaladja a kb. 2000 kártyát. A cikk igen egyszerű, szinte házilag elkészíthető szelektáló berendezést ír le, amellyel a peremlyukasztású kártyák bármelyik

elhelyezési lyukat kell furatni, mint amennyi a kártya hosszabbik oldala mentén van. A furatok fölé szalag ragasztandó, mely a kártya lyukasztásainak megnevezéseit /betűk, számok/ tartalmazza. A hasáb felső széléhez nyelet erősítettek a kezelés kényelmessé tételére érdekében. Az eszközt a kártya szelektálandó oldalához kell illeszteni és így szűrni át a tüket. Egyszerre mintegy 200 kártya válogatható át. Az eszköz nyelét vibrátorba is be lehet fogni s így félautomatikus szelektáló berendezést nyerünk. A lyukkártyákat használók figyelmét felhívjuk erre az olcsó és ügyes kis eszközre.

O.G.

651.926:001

A tudományos fordítók felelőssége és feladatai. - /Verantwortlichkeit und Aufgaben der wissenschaftlichen Übersetzer/ - SCHARSCHUH, F.J., SCHULZE, H. - Dokumentation, 9.k. 4.sz. 1962.aug. 109-113.p.

A fordítóirodák jó munkájának feltétele a tervszerűség és a felmerült igényekhez igazodó rugalmasság.

Az egy fordítóirodán belül használt nyelvek száma minél nagyobb legyen. Egy fordító legalább két nyelvet tudjon, de igyekezzék a "mellék nyelvek" elsajátítására is. Valamely nyelv fontossága az illető ország politikai, gazdasági fejlettségétől függ. Fiatal műszaki kádereink is rendelkeznek már nyelvtudással, és meggondolandó, hogy a 15 éve kötelezően oktatott és az egyetemeken is tanított orosz nyelvből igényelhetnek-e egyáltalában szakfordítást. Ha az egyetemi nyelvtanítás célját elérné, az angol és orosz nyelvű szakfordításokat szinte teljesen ki lehetne kapcsolni.

A fordítások minőségének gyengése részben a fordítók képzetlenségéből, részben hanyag munkájukból adódik. Bár elsősorban nyers fordítások készülnek, a nyelv tisztaságára nagyobb tekintettel kell lenni. A fordítók minősítésénél a hangsúly ne csak az idegen nyelv tudásán, hanem a szakterminológia és az anyanyelv tudásán is legyen.

A fordítások iránti növekvő igények csak a termelékenység emelésével elégíthetők ki. Ennek eszközei a haladó módszerek alkalmazása, mint az írógépbe és magnetofonszalagra diktálás.

A fordítások készítése idejének csökkentése a megrendelők segítségével lehetséges: ők jelölik meg, melyik cikkből elégséges fordítás helyett egy hosszabb referátum, összefoglaló vagy esetleg szóbeli tájékoztatás.

A lipcsei Belkereskedelmi Főiskola fordítói a dokumentációval szorosan együttműködnek. A főiskola külföldi folyóiratainak tartalomjegyzékét rendszeresen fordítják, a fordítók a folyóiratokban megjelent könyvismertetéseket a könyvtár részére értékelik, és segítenek azok kiválasztásánál. Az elkészült fordítások a könyvtár állományát növelik, és azokból külön katalógus készül. A fordításokat a dokumentációs szolgálat is feldolgozza.

Igen fontos szerepet tölt be a Dokumentációs Intézetnél felállított fordítás-nyilvántartás is.

Dzs.

Mikrofilm-tár a levegőszennyezés megelőzésének szakirodalmi anyagáról. - /A microfilm library on air pollution/ - SMITH, G.L. - Journal of Chemical Documentation, 1.k. 9.sz. 1961.nov. 11-15.p.

A levegőszennyezés megelőzéséről szóló törvény hatályba lépése óta az USA minden államában hatóságok ellenőrzik a törvény végrehajtását, s külön tanácsadó szerveket létesítettek a rendkívül sokféle ágazó műszaki kérdések megoldásának könnyítésére. A San Francisco-i körzeti központban létesített mikrofilm-tár mintegy 8000 adattal indult. Havonta rendszeresen kb. 200 különféle szakfolyóirat és más egyéb irat anyagát, ezenfelül a tárgykörrel foglalkozó referálólapok idevágó teljes anyagát is feldolgozzák. A lapok beérkezése után gyors listát készítenek a feldolgozandó anyagról, s a referátumok elkészülte után külső üzemből elkészítetik a mikrofilmeket. Az eredeti negatívot a központi tárolóba küldik, egy pozitív és egy ozalid másolat a könyvtárban marad. A másolatokról tárgykörmutató készül Uniterm rendszerrel. E katalógus anyagát felettes hatóságoknak is meg kell küldeniük. Másolás mikrofilmről Xerox Copyflo Printer-rel, amelynek napi teljesítménye kb. 17 000 card. A tárolás igen csekély helyigényű. Egy katalógus-szekrényben /7 fiók/ foglal helyet a tárgyköri mutató, egy másikban a mikrofilm-tár, s egy különleges, szabályozott páratartalmu szekrényben a negatív másolatok. A könyvtár helyi szolgáltatásain kívül előfizetéseket is elfogad megadott témák anyagának folyamatos szolgáltatására.

F.I.

047.1:061.6:001.814

A kutatási jelentésekhez mellékelte referátumok felhasználása és hatékonysága. - /The utility and effectiveness of abstract cards in technical report./ - ANZOLONE, A.M. - Journal of Chemical Documentation, 1.k. 3.sz. 1961.nov. 33-35.p.

Az USA Department of Defense 1957-ben rendeletet adott ki, amely szerint a felügyelete alá tartozó szervek kutatási jelentéseihez perforált kartonokra nyomott összefoglalót /referátumot/ kell mellékelni. Más szervek csupán a szöveghez csatolt szerzői összefoglalót követelik meg, ismét mások ezt sem írják elő. - Vizsgálták a referátumok hatékonyságát a kutatási jelentések használati értékének függvényében. Megállapították, hogy az egy-egy kutató által hetente átnézett kutatási jelentések 62 %-a közölt referátumot vagy szerzői összefoglalót, s hogy azok, akik a referátumok vagy összefoglalók közlését igénylik, többségükben a magasabb kvalifikációjú és tényleges alkotó munkát végző szakemberek. Ezek véleménye szerint a jól szövegezett összefoglaló későbbi munkájuk során teljes mértékben helyettesíti az eredeti szöveget, s a kártyákra előnyomott összefoglalók könnyen kezelhető kézi adattárukhöz nélkülözhetetlen. A megkerdezet-

tek 83 % a a kártyaforma mellett foglalt állást. Ezek többsége vegyes, utánuk sorrendben fizikusok, közgazdászok, matematikusok következnek. A későbbi felhasználás tekintetében ez a 83 % az előnyomott kártyák használatát tartotta célszerűnek, abból a szempontból is, hogy nincs módjában minden jelentést a kézhezvétel után azonnal áttanulmányozni, viszont az összefoglalók alapján bármikor megtalálhatja a kívánt tájékoztatást. A kártyákra előnyomott összefoglalók tehát közvetve a kutatási jelentések használati értékét is növelik.

P.I.

608.3:001.814:686.846

Külföldi szabadalmak referálólapijának és tárgymutatójának elkészítése kombinált módszerrel. - /Abstract Bulletin of foreign patents and index preparation: a combined procedure/ - WEINSTEIN, S.J., DAUKANTAS, R.J. - Journal of Chemical Documentation, 1.k. 3.sz. 1961. nov. 28-32.p.

Az Armour a.Co. /USA/ tájékoztató irodájában igen gazdaságos és egyszerű, kombinált módszert vezettek be a külföldi szabadalmi irodalom feldolgozására. A 18 külföldi szabadalmi közlöny és más forrás alapján kiválasztott anyagot előbb szakosítva referálják, a referálónak azonban az alapadatokkal már ellátott lyukkártyákat is kiadják, aki a referálás során ezekre felvezeti az index-készítéshez szükséges fogalmi jegyeket is. A lyukkártyák Remington Rand rendszerűek, nyilvántartásuk az Uniterm egyszerűsített módszerével történik. Az elkészült referátumokat havonta rendszeresen Bulletinben közlik, amely a vállalat üzemeinek és részlegeinek tájékoztatását látja el. A bulletinek egy-egy példányát szabadlajos kötetben tárolják, ennek alapján történik az indexbe felvett anyag visszakeresése. - Mivel az említett 18 külföldi szabadalmi közlönyből és egyéb forrásokból, csak a vállalat tevékenységi körébe vágó anyagot veszik figyelembe, egy-egy havi munka nem több, mint amit egy kvalifikált és a vállalat információigényeit alaposan ismerő szakember egy kisegítő adminisztrátorral együtt elláthat. A módszer igen egyszerű, hatékony és gazdaságos. - Az ismertetést rövid költségelemzés egészíti ki.

P.I.

651.926.011

Néhány angol és német szerkezet egyenértékűségének kérdései. - /Problems of equivalence in some German and English constructions/ - BROSS, J.S. - Mechanical translation, 7.k. 1.sz. 1962.jul. 8-16.p.

A fordítás problematikája három fő szakaszra osztható: az analízis /felismerés/, a szerkezeti áttétel és a szintézis /szerkesztés/. Az első szakaszban a bemenő /input/ nyelvű mondat szintaktikai szerkezetét vizsgálják meg, és fejezik ki a szerkezeti jellemzők formájában; a másodikban a bemenő nyelv jellemzőire kijelölik a kimenő /output/ nyelv jellemzőit; a harmadikban a kimenő nyelv jellemzőinek használatával szerkesztik meg a kimenő nyelv megfelelő mondatát.

Ezideig viszonylag a legkevesebb munka folyt az áttételhez szükséges strukturális grammatikák megalkotása terén, ami pedig egyik sarkalatos pontja a gépi fordításnak. E munka előbbrevitelét célozza 19 német ígyszerkezetnek 17 angollal való összehasonlítása, és a gépi áttétel szempontjából való kipróbálása 64 angol és német ígér. Az ilyenképpen kialakított szintaktikus csoportok képletszerűen is kifejezhetők, és megfelelően beilleszthetők egy automatikus szótárba. A vizsgálat példaképpen szolgálhat más nyelvek hasonló összeállításai részére is.

B.S.

651.926.011

Az Interlingua és a gépi fordítás. Vita. - /Interlingua and MT, a discussion/ - DARLINGTON, J. - Mechanical translation, 7.k. 1.sz. 1962.jul. 2-7.p.

1955-ben Alexander GODE egy cikkében leszögezte, hogy az Interlingua /gépi fordításhoz használható nemzetközi közvetítő nyelv/ a lap-övegekből gépi eszközökkel kiadásra alkalmas szövegfordítások készíthetők mindazokra a nyelvekre, amelyeket az Interlingua - megállapítása szerint - összefoglal. Ezek a nyelvek elsősorban: az angol, francia, olasz, spanyol és portugál, másodsorban pedig a latin, orosz és német. Néhány gyakorlati példa igazolta is, hogy a gépi uton készített angol-, francia- és német nyelvű fordítások könnyű szerkesztői munkával valóban megfelelő szövegekké alakíthatók át.

Az Interlinguából angolra készülő gépi fordításoknál jelentős nehézséget okoznak a kifejezések, a visszaható igék, az előjárók és egyéb szavak többes jelentése és a nem angolos szórend. A szerző által javasolt módosításokkal ezek a nehézségek részben kiküszöbölhetők.

Jelenleg két lap van a világon, amely teljes egészében Interlingua nyelven készül: a Spectroscopia Molecular és a Novas de Interlingua. Ezenkívül a legtöbb lap, amely ezt nyelvet összefoglalóakra használja, angol nyelvű. Ezekon kívül még a következő orvosi lapok közölnek összefoglalókat az Interlingua nyelven: Giornale Italiano de Chemioterapia, Haematologica Polonica, Revista Cubana de Cardiologia, Archivos Peruvianos de Patologia y Clinica.

B.S.

651.928:002.513.5

Információs visszakeresés, egy végső egyetemes rendszer felé. -
/Information retrieval, toward an ultimate universal system/ - NEW-
MAN, S.M. - Revue Internationale de la Documentation, 29.k. 3.sz.
1962.aug. 97-99.p.

A kiadványoknak a polcokon való elhelyezését célzó osztályozá-
sok elégtelennek bizonyulnak a kiadványokban rejlő műszaki informá-
ciók helymeghatározásához. Ez az oka annak, hogy a dokumentációs
visszakeresés céljára egyéb megközelítésekkel próbálkoznak világszer-
te. Az egyik ilyen legelső próbálkozás az USA Szabadalmi Hivatalának
osztályozási rendszere /pontos elhatárolásokkal és kereszt-referenci-
ákkal/.

A megoldást kereső dokumentációs visszakereső eljárások közül
sorrendben az egyik első a koordinált indexelés. Legegyszerűbb alak-
jában az indexelő a dokumentum átvizsgálása után kiemeli abból a
legfontosabb kulcs-szavakat. Minden kulcs-szó egyúttal egy kódjel,
és minden dokumentum kap egy azonosítási számot. Visszakeresésnél a
használó egy jegyzékből kiválasztja a kulcs-szavakat, és ezek nyomán
azokat a dokumentumokat kapja meg, amelyekben az összes választott
kulcs-szavak szerepelnek. Eme eljárás hibáinak kiküszöbölésére már
több változtatást és módosítást is kidolgoztak /pl. előre meghatáro-
zott kulcs-szavak, hierarchikus kifejezésgyűjtemények, helyzetmegha-
tározók, a Venn diagramm logikájának alkalmazása stb./.

A visszakeresés mechanizálása az érdeklődőt elválasztja a doku-
mentumokban való kutatástól, ezért csak utólag derülnek ki a nem pon-
tos kérdés-feltevés hibái. A visszakeresés végső rendszere azon az u-
ton képzelhető el, amikor a gépek a dokumentumok teljes szövegét fog-
ják elolvasni és megérteni, és így választják ki a keresett irodal-
mat. Ehhez nem az egész gyűjteményt, hanem annak csak egy előre cso-
portosított részét fogják "áttanulmányozni" a gépek.

B.S.

651.928:408.01

Nemzetközi szín-jelek a nyelvek megjelölésére. - /International
colour code for languages/ - WARNER, A. - Revue Internationale de la
Documentation, 29.k. 3.sz. 1962.aug. 93-96.p.

A nem ismert nyelveken megjelenő kiadványok nyelvének felisme-
rése gyakran nehézségeket okoz. Eddig ezt a felismerést elősegítet-
te: a nyelv feltüntetése, érthető vagy nemzetközileg szabványosított
betű-rövidítés, ETO szám. A megjelölésre még egy lehetőség kínálko-

zik, s ez: megfelelő szín-szimbólumok alkalmazása. Ezirányban már több próbálkozás volt. A különböző nemzetközi szervezetek azonban kiadványaikban más-más színeket alkalmaztak bizonyos nyelvek megjelölésére.

A nyelvek megjelölésére a színek alkalmazását nemzetközi szabványosítás formájában kellene szabályozni. Legalkalmasabbnak látszik az ETO 0-9 számainak megfelelően az International Electrotechnical Commission gyakorlatát átvenni. Eszerint a nyelvi alosztást jelző ETO számokat a következő színek jelezhetik: 0=fekete, 1=barna, 2=vörös, 3=narancs, 4=sárga, 5=zöld, 6=kék, 7=lila, 8=szürke, 9=fehér. /Eszerint tehát az angol nyelvet a vörös szín jelenti./ A több színből álló jelzeteket az egymás után következő színek jelzik. A színjelek különféle formákban helyezhetők el a kiadványokon.

B.S.

651.928:686.846:54

Három szimbólumból álló kód kémiai képletek visszakereséséhez.-
/A Three-Symbol Code for Searching Chemical Structures/ - ARENDELL, Francis H. - Journal of Chemical Documentation, 1.k. 3.sz. 1961.nov. 47-57.p. T:OMK

A szerves vegyületeknek Wiselogle-féle jelkulcsrendszere alapján egy új kódrendszert szerkesztettek. Gyógyszerkémiai vegyületek képleteinek átkódolására használják, hogy azok nyilvántartásához lyukkártyákat lehessen igénybevenni. A kód három szimbólumból tevődik össze. Az első szimbólum az atom betűjele. A második egy számjegy, amely 1-6 számozással jelöli az atom funkciós jellegét. A harmadik szimbólum szintén számjegy, amely descriptorszerűen definiálja a képletben előforduló funkciós egységeket. A második szimbólumot egy kisebb, a harmadikat egy megfelelő részletességgel kidolgozott táblázatból kell venni. Így a vegyületek átkódolása nem jelent különösebb nehézséget. A teljes kódkép betű- és számjegyekből álló struktúra, amely linearitása folytán lyukkártyák jelmezejébe akadálytalanul bejelölhető. A különböző lyukkártyatípusok adatfelvevőképességének megfelelően változtatások eszközölhetők, illetve eszközölnödök a rendszeren. A szerző négyesoros peremlyukasztású kártyákat használt, amelyek fokozott jelmezőkapacitása a rendszer további bővítését tette lehetővé. Foglalkozik a kódrendszernek gépi lyukkártyákra való alkalmazásával is.

O.G.

652.3.001.4:681.001.4

Sokszorosítási módok és gépek, kritikai szemmel. - /Verfielfältigungen und Vervielfältiger kritisch betrachtet/ - KNIGGE, H.J. - Dokumentation, Fachbibliothek, Werksbücherei, 1962. 5.sz. 161-166.p.

A különböző vállalatokban az információk gépek útján való rögzítésének és másolásának nagyobb jelentősége van, mint az adatok és információk megszerzési módszereinek. A sokszorosító berendezések áttekintése viszont ugyiszólván lehetetlen, hiszen például egy legújabb szakkönyv 74 cég 666 különféle gépét ismerteti.

A megfelelő másoló és sokszorosító gépek kiválasztásának egyik lényeges szempontja a gazdaságosság. Hónaponként 2000 darab egypéldányos A 4 nagyságú másolat készítését alapul véve, a különböző eljárásokkal 1-1 másolat ára a következő /nyugat-német márkában/:

irodai fénymásolással	DM -,085
száraz másolással	DM -,165
xerográffal	DM -,250
direkt pozitív eljárással	DM -,337
negatív-pozitív eljárással	DM -,442

Emellett természetesen figyelembe kell venni a berendezések amortizációs költségét, a másolatok elkészítéséhez szükséges időmennyiséget, a kicsinyítési és nagyítási lehetőséget, a másolható példányszámot, azok minőségét stb.

B.S.

659.24:027

A technikai haladás szolgálatában. - /Na szluzsbe tehnicesszkomu progresszu/ - GLAZACSEVA, L. - Bibliotekar', 9.sz. 1962.IX. 43-46.p. T: OMK

A Szovjetunió Kommunista Pártja XXII. Kongresszusa határozatot hozott arra vonatkozólag, hogy a legközelebbi 20 évben meg kell változtatni a kommunizmus anyagi-technikai bázisát. Ennélfogva a munka termelékenységét fokozni kell, szüntelenül tökéletesíteni kell a termelést, amelynek során a legújabb technikát kell alkalmazni.

A könyvtárak kincseit is minél teljesebben ki kell aknázni. A Lenin Könyvtár a népgazdaság szolgálatába állítja roppant értékű gyűjteményét, igyekszik a lehető legjobban kiszolgálni olvasóit a szovjet és a külföldi műszaki irodalommal. A külföldi kiadványokról orosz nyelvű bulletint ad ki a könyvtár. Az olvasók részére speciális

olvasóterem áll rendelkezésre 400 ülőhellyel. Sokan keresik fel a mikrofilm-olvasótermet. A könyvanyagban különböző katalógusok igazítják el az érdeklődőket. Az új szerzeményekről bizonyos témák szerint összeállított könyvkiállításokat rendeznek.

A könyvtárosok a különféle munkafázisok további fejlesztésére törekednek. A Lenin Könyvtárnak még jobban kell koordinálnia a munkáját a többi szovjet könyvtárral.

Mindez lehetővé teszi majd, hogy a Lenin Könyvtár roppant könyvanyagát a szovjet tudomány, ipar, mezőgazdaság fejlesztése érdekében minden oldalról felhasználhassák, és ezáltal a kommunizmus anyagi-technikai bázisát mielőbb megeremtsék.

M.É.

659.24:027

A Berliini Városi Könyvtár Tanácsadó Állomásának a műszaki és természettudományos irodalommal kapcsolatos munkájáról. - /Aus der Arbeit der Beratungsstelle für Technische und Naturwissenschaftliche Literatur der Berliner Stadtbibliothek/ - FRITZSCHE, H.J. - Zentralblatt für Bibliothekswesen, 76.k. 8.sz. 1962. 351-356.p.

A Berliini Városi Könyvtár keretén belül 1960-ban alakult meg a műszaki és természettudományos irodalommal foglalkozó Tanácsadó Állomás. Feladata a népi tulajdonban levő iparvállalatok támogatása, különösen a kis- és középvállalatoké, ahol hiányzik a szakképzett könyvtári munkaerő. Minden olyan műszaki és természettudományos irodalmi kérdésre, amelyre a Berliini Városi Könyvtár tájékoztató szolgálata azonnal nem tud válaszolni, a Tanácsadó Állomás szakemberei adnak feleletet. Nemcsak beérkező kérdéseket, témákat dolgoznak fel, hanem az Újbeszerzések Havi Jegyzékének körözésével elébe is mennek az igényeknek. A tapasztalatuk az, hogy a körözött irodalom 50 százalékát azonnal, 25 százalékát bizonyos idő elteltével kéri.

A Tanácsadó Állomás módszertani útmutatást is nyújt az üzemeknek könyvtári szakkérdésekben: katalogizálás, osztályozás, folyóiratfeldolgozás stb. A Berliini Városi Könyvtár foto-részlege a Tanácsadó Állomás vezetése alatt áll. Így az általa támogatott vállalatok előnyt élveznek a műszaki folyóiratok vagy eredeti művek másolati beszerzésénél.

A Tanácsadó Állomás nemcsak kutatja, és beszerzi a műszaki irodalmat, hanem közvetlenül eljuttatja a vállalatokhoz kézbesítő szolgáltatása /Zustelldienst/ útján. Berlint egy északi és déli körzetre osztják. Váltakozva, két napon belül szállítanak ki igényelt irodalmat. Sürgős esetben azonnal vagy rövidített határidőre is szállítá-

nak. Olyan műveket is kölcsönöznek - kézikönyv, szakfolyóirat -, amelyek egyébként csak olvasóteremben hozzáférhetők. Ezen az úton havonta 1000 tételt kölcsönöznek, számottevő hiány, elveszés eddig nem volt.

Az ipari üzemek nem-hagyományos könyvtári igényeit a Tanácsadó Allomás közvetítésén keresztül a Berliini Városi Könyvtár Beszerzési Osztálya is figyelembe veszi.

Sz.T.

659.24.001.14

Műszaki tájékoztató központ tervezése kvantitatív módszerrel. -
/A quantitative technique for designing the technical information center/ - DeWITT, O., THOMPSON, E. - Journal of Chemical Documentation, 1.k. 3.sz. 1961. nov. 18-24.p.

A műszaki tájékoztató központ tervezésével kapcsolatos feladatok egy nagy függvényrendszer megoldásához hasonlíthatók. Az alapfeladat, vagyis az adott információigények kielégítése az adott szakterületen, már meglévő műszaki könyvtárnak és a létesítendő műszaki tájékoztató központnak egyaránt feladata. Míg azonban a műszaki könyvtár speciális szakfeladata a tudományos és műszaki dokumentumok kezelése /beszerzése, nyilvántartása, tárolása és az igénynek megfelelő szolgáltatása/, a műszaki tájékoztató központ személyzetének a kérdéses szakterület ismeretanyagában alapos felkészültséggel /kvalifikációval/ kell rendelkeznie, mert részletkérdésekre is kiterjedő tárgyköri ismeret nélkül feladatát nem tudná ellátni. Azonos szervezeten belül tehát, végső sorban ez határoolja el a könyvtáros és az informátor funkciót és hatáskörét egymástól. - Célszerű, ha a létesítést megelőzően széleskörű véleménykutatás alapján határozzák meg a várható információigények kielégítéséhez szükséges szervezetet, ennek létszámát, a tájékoztatáshoz szükséges szakirodalmi bázist, a feldolgozás módjait, a tájékoztató kiadványok fajtáit és számát stb. Elengedhetetlenül fontos a felső vezetés és a tájékoztató központ szoros kapcsolata, nemcsak a célfeladatokhoz szükséges irodalmi anyag elemző feldolgozása, hanem a rutin munkák folyamatossága szempontjából is. - Szilárd rakéta-üzemanyag kutatóintézeti és üzemi hálózat központi tájékoztató szervének példáján szemlélteti az adott körülmények között optimálisnak tekinthető szervezeti sémát.

F.I.

659.24/.25/54/

A tudományos irodalom és a bibliográfia szervezete Indiában. - /Indian Scientific Documents and their Bibliographical Organization/ - RAJAGOPALAN, T.S. - Annals of Library Sciences, 9.k. 2.sz. 1962. jun. 68-83.p.

A gyarmati uralom alóli felszabadulás óta eltelt idő alatt, mind a tudományos tevékenység, mind az ipar lendületes fejlődésnek indult Indiában. Ez a folyamat többek között azt is eredményezte, hogy ez idő szerint Japán után Indiában jelenik meg a legtöbb tudományos dokumentum Ázsiában. Az indiai tudományos irodalom bibliográfiai feldolgozása tehát nem csupán országos jelentőségű, hanem egy egész földrész tudományos tájékoztatását szolgáló fontos tevékenység. A tájékoztató munka egyik fontos alapelve, hogy elsősorban az indiai irodalom angol nyelvű referálását végzik, azon túlmenően, hogy a nemzeti bibliográfia részére a teljes indiai címanyagot feldolgozzák. Mintegy 800 külföldi tudományos szaklap anyagát /ami a szakemberek gyors tájékoztatása céljából nélkülözhetetlen/ kifejezetten abból a célból referálják, hogy szakembereik a legfontosabb anyagról folyamatosan tájékozódjanak addig is, amíg a nagy külföldi referálólapok Indiába kerülnek. Ezek a referátumok az indiai szakirodalom hét nagy referálólapjában kerülnek közlésre az indiai anyaggal együtt. A könyvek, folyóiratok, szabadalmak és szabványok annotált feldolgozása mellett külön időszaki kiadvány közli az indiai egyetemeken elfogadott doktori értekezések rövid referátumait. Igen jelentős bibliográfiai kiadvány a Dél és Délkelet-Ázsiai Tudományos Közlemények Bibliográfiája, amely Indián kívül, Burma, Ceylon, Maláj-föld, Indonézia és Thaiföld anyagát is magába foglalja. Mindezek mellett igen sokféle szaksított szelektív bibliográfiai kiadvány, valamint eseti megkeresésre készült irodalomkutatások jegyzéke /bibliográfiák bibliográfiája/ készül rendszeresen. Táblázatok a kiadványfajták szakmai megoszlásáról.

F.I.

659.24/.25:061.6

Műszaki-tudományos tájékoztatás kutatás célját szolgáló vállalatnál. - /Teknisk-vetenskaplig informationstjänst vid ett forskningsföretag/ - SANDSTRÖM, Sten - Tidskrift för Dokumentation, 17.k. 5.sz. 1961. 61-65.p.

Az AB Atomenergi /Atomenergi Társaság/ Svédország egyik legnagyobb kutatási vállalkozása. Félig állami szervezet. Kb. 1400 alkalmazottal dolgozik, akiknek 20 %-a egyetemet végzett mérnök, míg 30 %-a alacsonyabb szintű műszaki végzettséggel rendelkezik. A kutatás a következő szakterületeken folyik: matematika, fizika, kémia,

geológia, bányászat, kohászat, kémiai technológia. A műszaki-tudományos tájékoztatás ellátására munkacsoportot alakítottak a következő feladatkörökkel:

1. Periodikák, kutatási jelentések és szabadalmak beszerzése;
2. A könyvtári igényeken túlmenő tájékoztatás létrehozása;
3. Speciális szakterületeken kiterjedtebb irodalomkutatások elvégzése.

A munkacsoport 3 egyetemet végzett mérnökből, 2 fizikusból és 1 vegyészéből áll, akik a vonatkozó szakterületeket felosztották egymás között.

Könyvtárak állománya 700 féle folyóiratból, periodikus kiadványból és kb. 10 000 kutatási jelentésből, monográfiából áll. Az anyagfeltárást cédularendszerű katalógus látja el, amely jelenleg kb. 6000 címszót tartalmaz, és havonta átlag 250 címszóval bővül. A katalógusra támaszkodva kéthetente közléstesznek egy válogatott anyagot tartalmazó tájékoztatói jegyzéket. A jegyzéket a hazai érdeklődőkön kívül megküldik külföldi vállalatoknak, intézeteknek. A közzétett anyagot speciális rendszer szerint 15 fő csoportba sorolják.

Az állandó jellegű munka a dokumentalisták munkaidejének kb. felét veszi igénybe. Ezenkívül pl. 1960-ban az Office for Technical Information Extension keretében Amerikában kiadtak 13 bibliográfiát a következő címmel: "Informal listing of bibliographies of atomic energy literature". A kiadvány füzetéről a Nuclear Science Abstracts is beszámolt.

D.E.

681.621.6

Cimezőgépek irodalom kiértékeléshez. - /Adressiermaschinen für die Literaturauswertung/ - FRANK, O. - Reprographie, 5.sz. 1962.VIII-IX. 101-104.p.

Az irodalom-értékelés területén felhasználnak minden sokszorosításra alkalmas ismert eljárást. A cimezőgépekkel történő nyomást eddig még keveset használták, de a modern cimezőgépek már sokkal fejlettebbek a régi eljárásoknál, és lehetőséget nyújtanak optikai vagy mechanikai válogatásra is.

A cimezőgépeknél különböző eljárásokat használnak, az egyszerű címnyomástól az üzemszervezésig sokféle feladatot oldanak meg a gépek. Alkalmasak jegyzékek nyomására, meghatározott sorok nyomására vagy a nyomáshoz meghatározott nyomólemezek optikai válogatására.

A közölt táblázat feltünteteti 5 cég gyártmányait részletes műszaki adatokkal. A különböző nyomású formák 5-11 sorig terjedhetnek. A felírások készítésére több eljárás van.

A lemezek nyomása történhet kézi nyomógéppel, vagy elektromos meghajtású géppel, melyek gyors munkát biztosítanak. A legtöbb gép nyomhat kártyákat vagy szalagokat is utólagos szétvágással. A lemezeket lehet egyszer vagy többször egymás után nyomni, vagy kiválasztani egyes lemezeket. De lehet a lemezekből egyes részeket kiválasztani nyomásra pl. a felső két sort.

A válogatás történhet optikai úton különböző rájárással vagy fel-tűzött lovasokkal. A mechanikai válogatás esetében a lemez felső szélére lovasokat vagy bűtyköket helyeznek, melyek irányítják a nyomógépet lemezek átfutásakor.

Az irodalomkártyák tartalmazzák a címet és a hozzátartozó bibliográfiai adatokat. Ezt lehet írógépen írni, esetleg sűrített sorokban. Mechanikai válogató rendszerben 60 pozíciót /lyukat vagy lovasokat/ lehet elhelyezni, így ha több pozíciót használunk egy fogalom jelölésére, akkor több millió fogalmat jelölhetünk a válogatás céljaira. Nyomásra nem csak közönséges kártyák, hanem lyukkártyák is használhatók, de használható transzparens papír is, melyről fénymásolatok készíthetők. Ha speciális kérdésekre irodalmi adatok szükségesek, akkor a fenti válogató berendezésekkel könnyű szerrel rövid idő alatt lehet jegyzékeket előállítani.

G.A.

686.846:54

Analitikai és szervetlen kémiai bibliográfiai lyukkártyarendszer a kutató vegyész számára. - /A Bibliographic Punched Card in Analytical and Inorganic Chemistry Designed for the Individual Research Chemist./ - HARRIS, W.E. - WALLACE, W.J. - Journal of Chemical Documentation, 1.k. 3.sz. 1961. nov. 36-43.p. T:OMK

Az eddig ismertett lyukkártyarendszerek a kutató vegyész céljaira nem bizonyultak megfelelőeknek. Ezért a szerzők külön lyukkártyarendszert dolgoztak ki. Rendszerük egyszerű, könnyen kezelhető, korlátozott, de mégis kielégítő adatfelvevő kapacitású. Kis alakú - 8,75 cm x 12,5 cm méretű egysoros peremlyukasztású kártyát választottak, amelynek hosszabb oldalai mentén 23-23, rövidebb oldalai mentén pedig 15 és 12 lyukasztása van. A kártya jelmezét hat zónára osztották. Az első zóna a legterjedelmesebb, 24 jelhelyet tartalmaz, és a kártya aszövegmezéjében szereplő információ generikus jellemzőinek /szerves, szervetlen, analitikai kémiai, fizikai kémiai stb./, valamint a dokumentum karakterizálásának /elméleti, oktatási célokra szolgáló stb./ felvételére szolgál. Kódolása direkt. A máso-

dik zónába - 7 jelhely - a laboratóriumi módszer /spektroszkópia, polarográfia, izotópos vizsgálat stb./ direkt bejelölése kerül. A harmadik, 10 jelhelyből álló zónába az elemek kódját jelölik. Az elemek kódolása a periódikus rendszerben elfoglalt helyük alapján történik kombinatorikus eljárással. A negyedik zóna az első szerző vezetékneve kezdőbetűjének és a dokumentum megjelenési éve utolsó számjegyének felvételére szolgál. A 12 jelhelyes ötödik zónába a dokumentum témájának karakterizánsait jelölik szuperponált kódolással. A hatodik zóna egyelőre nincs igénybevéve, tartalék. A közlemény részletesen ismerteti a kártyatervet, a bejelölés és szelektálás eljárásait. A rendszer komoly segítséget nyújt a kutató vegyésznek az őt érdeklő irodalmi anyag feltárásában, nyilvántartásában és felhasználásában. Erdemes vegyészeink figyelmét felhívni a hasznos segédeszközeire.

O.G.

773.7
778.14

Rajzarchivum iratformában. - /Zeichnungsarchiv im Aktenformat/ -
- EUNICKE, E. - Reprographie, 5.sz. 1962. VIII. 105-108.p. T:OMK

Minden rajzarchivumban sok évtizedes szerkesztési tapasztalatok fekszenek. Kérdés, hogyan lehet azokat a jövő részére hasznosítani. Az archivumok feloszthatók:

1. régi archivumok, alig használhatók, de még dokumentációs értékük van,
2. folyó archivumok, melyet többen vagy keveset használnak,
3. aktuális archivumok, melyek a konstruktív fejlődést mutatják.

Az archivumok legyenek kényelmesen használhatók. A helymegtakarítás és praktikus rendszerezés szintén fontos. A rajzarchivumok transzparens eredeti rajzokat tartalmaznak, vannak mikrofilm biztonsági archivumok és fénymásolás útján előállított archivumok. A mikrofilm régi archivum esetében kitűnő megoldás, ha az eredeti megsemmisíthető. Ha azonban "folyó archivumról" van szó, az eredeti nem semmisíthető meg, mert a vissza-nagyítás sokszor kényelmetlen és költséges. Az összes szempontok figyelembe vétele után kiderül, hogy az A 4-es méretű transzparens archivum a legcélszerűbb.

Az ilyen aktuális archivum eredeti je helymegtakarítás céljából bármikor megsemmisíthető, ha az archivum már elévült.

Az A 4-es archivum 16-szoros helymegtakarítást jelent, könnyen raktározható, és fénymásolás útján a legolcsóbban sokszorosítható. Anyagából szabad szemmel is jól lehet dolgozni, és szükség esetén nagy példányszám is sokszorosítható, fényképezési úton állítható elő kü-

lőnböző reprokamerákkal. Az így nyert negatívokról fénymásolással kaphatunk olcsó pozitívokat. A reprokamera kombinálható a xerox eljárással. Ekkor a reprokamerával szelénlemezre fotografálunk és transzparens rajzpapírra kopírozunk.

Nagy vállalatok több éves tapasztalatai azt mutatják, hogy a rajzarchívumok A 4-es iratformában racionális segédeszközt jelentenek.

G.A.

778.14

Összefüggés a mikrofilm felvételek visszaadási helyessége, kopirozhatósága és a kicsinyítési mértéke között. - /Zusammenhang zwischen Wiedergabegüte, Kopierbarkeit und Verkleinerungsmaßstab bei Mikrofilm-Aufnahmen/ - WELP, U. - Reprographie, 3.sz. 1962.V. 55-60.p.

A reprotechnikában általános az a követelmény, hogy a visszaadás helyessége tónusvesztés nélkül történjék. Ez a tény a mikrofilm felvételezésénél túlsúlyban úgy módosul, hogy a felhasználók részére fontos képkötő elemek legalább olyan jól, de esetleg még jobban érvényesüljenek. A kevésbé fontos vagy zavaró elemeket vissza kell szorítani, vagy egészen el kell tüntetni.

A mikrofilm felvételezésénél első probléma eldönteni, milyen nagyságú filmek kell fényképezni, és milyen kicsinyítési mértéket használjunk. Ezeket eldöntik az eredeti jellege és minősége, a szükséges minőségi követelmény, az előírt helymegtakarítás és a rendelkezésre álló eszközök.

A negatív fedettsége függ a megvilágítástól és az előhívástól.

A gradáció nem szabályozható a megvilágítással, ez kizárólag a filmanyagtól és az előhívástól függ.

Csak a helyesen megválasztott fedettségű és gradációjú film biztosít jó nagyíthatóságot és biztos munkát. Ezért ajánlható, hogy a negatívokat ne hívjuk túl meredeken.

A mikrofilm negatívok élessége függ az objektívtől, a felvevőgép pontosságától, a film élességétől és az előhívó jellegétől. Az élesség függ a negatív kontrasztjától is, ezért nem szabad a kontrasztot az előhívásnál eltulozni.

A filmek színérzékenysége is fontos tényező. A lehetőséghez képest pankromatikus filmet kell használni.

A mikrofilm technikában különösen érezhető az a tény, hogy mély-

ségélesség tulajdonképpen nincsen. Csak egy élességi pont van, ez az "abszolút élesség". Csak olyan modern objektíveket és filmeket szabad használni, amelyek az abszolút élességet kellő mértékben biztosítják, még huszonötszörös kicsinyítés esetében is.

Sok tényező okozhat életlenséget a filmnél is. pl. a száraz levegő a szárításnál. A kicsinyítés mértéke is nagy befolyással van az élességre.

Rajzok archiválásánál nem célszerű tullepni a huszszoros lineáris kicsinyítést; ha azonban nagyobb minőségű követelmények vannak, akkor feltétlenül 70 mm-es filmet kell használni. A fixáló előhívással gyorsabban és jobb minőséget lehet elérni, ezért ez a módszer a jövőben terjedni fog.

G.A.

778.14

Gondolatok rajzok sokszorosításához és archiválásához. - /Gedanken zur Vervielfältigung und Archivierung von Zeichnungen/ - SCHULTEN, Jo.H. - Reprographie, 3.sz. 1962.V. 61-66.p.

A reprográfia az utolsó évtizedben az információ-szükséglet növekedésével új önálló tudományág lett.

Rajzok sokszorosítása és raktározása régi és új módszerekkel történhet. A régi fénymásoló eljárások mellett kifejlődtek újabb modern eljárások is. Legelőször az USA-ban terjedt el a 35 mm-es mikrofilm, perforált és perforálatlan formában, valamint a 105 mm-es formátum. A fénymásolással szemben a mikrofilm nagy hely- és anyagi megtakarítást jelent, és lyukkártyákban, adatfeldolgozó gépekkel jó organizációs lehetőséget nyújt.

Ha a rajzokat mikrofilmezik, nem szükséges azokat transzparens papírra rajzolni. Általában az USA-ban 10 féle méretet használnak rajzok készítéséhez. Biztonsági okokból a filmekből kópiákat készítenek, és ezeket használják fel a munkákhoz. Ezekből szükség esetén különböző anyagokra készülhetnek nagyítások, mint pl. fotopapírra, transzparens papírra, ofszetfóliára és elektrografikus eljárással; egyszerű hengerpapírra vagy mértéktartó filmre.

Ha nagyobb mennyiségű kópia szükséges, akkor az elektrofotográfia segítségével ofszetgépekkel lehet sokszorosítani.

Európában a rajzok sokszorosítása és raktározása mikrofilmek segítségével eddig még nincsen annyira bevezetve, mint az USA-ban, de folyamatosan fejlődik főleg biztonsági archívum céljaira. 35 mm-es

perforált és perforálatlan filmet használnak, valamint 70 mm-est. A rajzok méretei A0 és A5 között vannak.

Mielőtt a filmezési munkát elkezdik, meg kell vizsgálni mindazokat a körülményeket, amelyek az európai viszonyokat jellemzik, és tisztában kell lenni az összes követelményekkel. Csak így lehet eldönteni, melyik filmezési mód a legmegfelelőbb. Általában a 35 mm-es film alkalmas az A 5 - A 3, a 70 mm-es film az A 2 - A 0 méretekhez. Ebben a beosztásban ezekről a filmekről jó nagyítás készíthető eredeti formátumra.

A cikk a továbbiakban pontos számításokat tartalmaz a mikrofilmek és egyéb másolási módszerek áráira vonatkozólag.

G.A.

778.14.003

Gazdaságosság és költségcsökkentés a mikrofilmezési tervben. -
/Wirtschaftlichkeit und Kostenrechnung bei Mikrofilmvorhaben/ -
SCHEFFEL, W. - Reprographie, 2.sz. 1962.III. 31-35.p.

Előadás a Frankfurt am Main-ban 1961. október 27-én megtartott Gazdasági Intéző Bizottság mikrofilm szakbizottsága évi ülésén.

A mikrofilmezés költségeit és rentabilitását nehéz általánosságban megállapítani. Leghelyesebb egy hosszabb periódus, lehetőleg egy év filmezésének költségeit felderíteni és ennek összegét elosztani a készített felvételek számával. Így megállapítható, hogy egy felvétel mennyibe kerül.

A különböző költségek a következők:

1. Beruházási költségek: felvevőgépek, előhívógépek, leolvasógépek, raktározó berendezések /részletes megjelöléssel/;
2. Anyagköltségek;
3. Személyzeti költségek; a különböző gépek teljesítményével állnak összefüggésben;
4. Előhívási költségek, melyek a vegyszer felhasználásától függenek, és a különböző előhívási módok szerint változnak;
5. Filmpróbák és konfekcionálás;
6. Egyéb költségek;
7. Költségek bér munka filmezésnél.

A visszapillantás a költségszámításra megmutatja, hogy sokszor nagyobb összegű befektetés sokkal rentábilisabb, mint kevesebb investíció.

A mikrofilmezés rentabilitása három felhasználási területen osztható fel. Ez a helymegtakarítás, biztosítás, szervezés és racionalizálás. Mindhárom terület számtalan előnyt biztosít.

A helyiség megtakarítás maximálisan 98 %. A költségszámítás az original archiv és a mikrofilm raktározási forma között általában 2:1 a mikrofilm javára.

A mikrofilmezés útján előállított másodpéldány biztosítékot jelent az eredeti bármilyen megrongálódásával szemben.

Az előadás után számos hozzászóló több oldalról egészítette ki a problémákat.

G.A.

.... 0